

นายสุธรรม ภัทราคม
ประธานศาลฎีกา
พ.ศ. ๒๕๑๗ - ๒๕๒๐

นายสุธรรม ภัทราคม

นายสุธรรม ภัทราคม เกิดเมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๔๖๐ ที่ตำบลท่าราบ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี บิดาชื่อนายแสง มารดาชื่อนางไกร ทำการสมรสกับคุณหญิงชดเจน นามสกุลเดิม สุวรรณทรรภ เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๒ มีบุตรธิดารวม ๕ คน ได้แก่ นายแพทย์ชัชชัย ภัทราคม นางศิริพร กฤษณกรณ์ นายชาญวุฒิ ภัทราคม ดร. นพวรรณ โชติมณัฑ์ และนายสรเสรีญ ภัทราคม

เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๔ ได้เข้าศึกษาชั้นประถมศึกษา ที่โรงเรียนประจำจังหวัดเพชรบุรี จนจบชั้นมัธยมปีที่ ๖ แล้วได้เข้าศึกษาต่อที่โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยถึงชั้นมัธยมปีที่ ๘ ในปี พ.ศ. ๒๔๗๘ จากนั้นได้เข้าศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง สำเร็จได้ปริญญาธรรมศาสตรบัณฑิตเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๐ สมัยต้น

ขณะกำลังศึกษาอยู่ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมืองนั้น ท่านได้เข้ารับราชการที่แผนกเล่มและชาวเลข กองการเบ็ดเตล็ด กระทรวงยุติธรรมด้วย จึงนับว่าท่านอยู่ในวงการศาลยุติธรรมนี้มาแต่เริ่มแรก ครั้งได้รับปริญญาธรรมศาสตรบัณฑิตแล้ว ได้รับคัดเลือกจากกระทรวงให้ดำรงตำแหน่งจำศาลจังหวัดนครพนมในปีที่สำเร็จการศึกษานั้นเอง เป็นจำศาลจังหวัดนครพนมได้ ๒ ปี จึงได้รับคำสั่งให้ย้ายไปเป็นจำศาลจังหวัดนครราชสีมา

เมื่อมีคุณสมบัติครบที่จะเข้าสอบแข่งขันเป็นผู้พิพากษา จึงได้เข้าสอบคัดเลือกในปี พ.ศ. ๒๔๘๖ และสอบได้เป็นที่ ๑ ของรุ่น ได้รับการอบรมที่ศาลแพ่งศาลอาญาจนครบกำหนด ๑ ปีแล้ว จึงได้รับโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาศาลจังหวัดพัทลุง ในปี พ.ศ. ๒๔๘๖ และย้ายไปดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาศาลจังหวัดชลบุรี ในปี พ.ศ. ๒๔๙๒

ต่อมาในปีรุ่งขึ้น ท่านสอบชิงทุนรัฐบาลได้ จึงลาไปศึกษาต่อ ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา ที่มหาวิทยาลัยเพนซิลวาเนีย ในสาขากฎหมายแพ่ง ศึกษาอยู่

ประมาณ ๕ ปี ก็สำเร็จได้รับปริญญาโททางกฎหมาย และเดินทางกลับประเทศไทย เข้าทำงานในศาลยุติธรรมดั้งเดิม ได้รับตำแหน่งเป็นผู้พิพากษาหัวหน้าศาลประจำกระทรวง ช่วยราชการกองผู้ช่วยศาลอุทธรณ์ และกองผู้ช่วยศาลฎีกาตามลำดับ

ท่านรับราชการด้วยความเจริญก้าวหน้าตลอดมา และได้ดำรงตำแหน่งสำคัญ ๆ คือ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๐ ได้รักษาการในตำแหน่งเลขานุการศาลฎีกา ปี พ.ศ. ๒๕๐๑-๒๕๐๒ ดำรงตำแหน่งหัวหน้าศาลจังหวัดเชียงใหม่ ต่อจากนั้นก็ได้ย้ายกลับเข้ามาในกรุงเทพฯ ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาศาลแพ่ง ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ ปี พ.ศ. ๒๕๐๖ ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอุทธรณ์ ปี พ.ศ. ๒๕๐๘ ดำรงตำแหน่งนี้อยู่ ๒ ปี ในปี พ.ศ. ๒๕๑๐ ได้ดำรงตำแหน่งเป็นอธิบดีศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง ปี พ.ศ. ๒๕๑๑ เป็นอธิบดีศาลแพ่งอยู่ ๔ ปี ในปี พ.ศ. ๒๕๑๕ ได้เลื่อนเป็นรองประธานศาลฎีกา และเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๗ ท่านก็ได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งประธานศาลฎีกา ซึ่งถือว่าเป็นประมุขของตุลาการ อันเป็นหนึ่งในอำนาจอธิปไตย ซึ่งเป็นอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ ท่านได้ดำรงตำแหน่งนี้ด้วยความราบรื่นจนเกษียณอายุ เมื่อวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๒๐

ต่อจากนั้นได้ประมาณเดือนเศษ ท่านก็ได้เข้ามามีบทบาทในทางการเมือง โดยได้เข้าร่วมในคณะรัฐบาลของพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ นายกรัฐมนตรี ในตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ในขณะที่ดำรงตำแหน่ง ท่านได้พยายามของบประมาณจากรัฐบาลมาปรับปรุงระบบวิธีการบันทึกคำพยานด้วยเทปแทนวิธีเดิมซึ่งจดด้วยมือ และเพิ่มอัตราค่าจ้างผู้พิพากษาให้มากขึ้นจนเพียงพอกับปริมาณของงาน ส่วนปัญหาการเพิ่มอัตราเงินเดือนผู้พิพากษา และการที่ผู้พิพากษาถูกบุคคลอื่นแอบอ้างชื่อไปแสวงหาผลประโยชน์นั้น ท่านเห็นว่าปัญหาเหล่านี้ควร จะได้รับการเหลียวแลและแก้ไขจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งขณะอยู่ในตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการยุติธรรมประมาณ ๓ ปี ท่านก็ได้พยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้ลุล่วงไป

ด้วยเหตุที่ท่านเคยรับราชการทั้งทางด้านศาลยุติธรรม และกระทรวงยุติธรรม ท่านจึงมีความเห็นว่าระบบงานของสองสถาบันนี้สามารถประสานกัน

ได้อย่างดี และโดยทั่วไป มาตรฐานการทำงานของคุณคณากร ของทั้งสองสถาบันนี้ ก็อยู่ในเกณฑ์ดี จะมีข้อบกพร่องบ้างก็เป็นเรื่องของตัวบุคคลบางคนเท่านั้น

แม้ท่านจะมีภาระในงานประจำวันหนักอึ้ง ท่านก็ยังได้พยายามช่วยเหลือประเทศชาติทำงานพิเศษต่าง ๆ อันเป็นคุณประโยชน์แก่ส่วนรวมมากมาย อาทิ เช่น กรรมการเนติบัณฑิตยสภาฝ่ายต่างประเทศ กรรมการร่างกฎหมายของคณะกรรมการกฤษฎีกา ประธานคณะกรรมการตรวจแก้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งของคณะกรรมการกฤษฎีกา กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิของสภาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรรมการมูลนิธิธอนันท์มหิตล ประธานกรรมการมูลนิธิศาสตราจารย์สัญญา ธรรมศักดิ์ ผู้บรรยายกฎหมายจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง และสำนักอบรมกฎหมาย กับนักศึกษามหาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรรุ่นที่ ๘

สำหรับผลงานทางด้านวิชาการ ท่านได้แต่งตำรากฎหมายไว้ ๒ เล่ม คือ คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เล่ม ๑ และคำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน นอกจากนี้หนังสือ ๒ เล่มนี้แล้ว ท่านยังมีโครงการที่จะแต่งตำรากฎหมายต่าง ๆ อีกมาก

การที่ท่านมีผลงานดีเด่นในด้านต่าง ๆ นานัปการนี้ เพราะท่านมีคติประจำใจว่า “จงทำความดีเถิด แม้จะได้รับผลตอบแทนช้าบ้าง เพราะการทำความดีย่อมได้รับผลตอบแทนแน่นอน” และด้วยความดีนี้ ท่านก็ได้รับผลสนอง คือ ได้รับเกียรติจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ให้ดำรงตำแหน่ง “ศาสตราจารย์” และได้รับปริญญา “นิติศาสตร์ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์” จากมหาวิทยาลัยดังกล่าว ตามลำดับ

สำหรับเครื่องราชอิสริยาภรณ์สูงสุดที่ท่านได้รับในขณะนั้นนั้น ได้แก่ มหาชริตมงกุฎ มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก และทุติยจุลจอมเกล้าวิเศษ ซึ่งนับว่าเป็นเกียรติประวัตಿಯ่างสูง